

Miljöutskottet

Inför ett lagförbud mot mikroplaster i kosmetika

INLEDNING

Remiss

Inför ett lagförbud mot mikroplaster i kosmetika (MI 3/2019 rd): Ärendet har remitterats till utskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- initiativtagare Lotta Laaksonen
- initiativtagare Marion Routti
- konsultativ tjänsteman Tuulia Toikka, miljöministeriet
- miljöråd Anna-Majja Pajukallio, miljöministeriet
- specialsakkunnig Elina Ekokoski, social- och hälsovårdsministeriet
- specialforskare Sari Kauppi, Finlands miljöcentral
- produktutvecklingschef Tiina Isohanni, Lumene Oy
- verkställande direktör Vesa Kärhä, Plastindustrin rf
- verkställande direktör Sari Karjomaa, Teknokemiska Föreningen rf
- marinexpert Anna Soirinsuo, WWF Finland.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes)
- Kemiindustrin KI rf.

Inget yttrande av

- Finlands naturskyddsförbund rf.

Öppen utfrågning

Miljöutskottet ordnade den 24 november 2019 en öppen utfrågning för riksdagsledamöter och massmedier och via webbsändning till allmänheten. Utskottet hörde företrädare för initiativtagarna, konsultativa tjänstemannen Tuuli Toikka från miljöministeriet och specialsakkunnig Elina Ekokoski från social- och hälsovårdsministeriet.

Betänkande MiUB 2/2020 rd

MEDBORGARINITIATIVET

I medborgarinitiativet MI 3/2019 rd föreslås det att det stiftas en lag om förbud mot import, försäljning och tillverkning av kosmetiska produkter som innehåller mikroplaster. Enligt initiativet behövs det en lag om begränsning av användningen av mikroplast. Många finländska kosmetikattillverkare har visserligen ersatt mikroplastpärlor med biologiskt nedbrytbara alternativ i sina produkter, men fortfarande importeras det en hel del kosmetiska produkter som innehåller mikroplast.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I medborgarinitiativet föreslås det att det stiftas en lag om förbud mot import, försäljning och tillverkning av kosmetiska produkter som innehåller mikroplaster. I motiveringen till initiativet framhålls att spridning av mikroplaster i vattendragen är ett allvarligt globalt miljöproblem och att de mikroplastpartiklar som spolats ut i havet orsakar betydande skador på havsorganismerna och hela det marina ekosystemet. I medborgarinitiativet konstateras att också vi människor får i oss mikroplaster genom dricksvatten och djur.

Utskottet menar att initiativet är viktigt och aktuellt och anser att man måste finna effektiva och hållbara lösningar på det aktualiserade problemet. Mikroplaster har tagits upp i flera sammanhang på grund av att de eventuellt är skadliga för miljön och människors hälsa. När mikroplasterna väl hamnat i miljön är det inte längre möjligt att bli av med dem. Det betyder att mängden mikroplaster i miljön ackumuleras. Utöver kosmetika är möjliga utsläppskällor för mikroplaster bl.a. gödselmedel, växtskyddsmedel, biocider (organiska bekämpningsmedel), tvätt- och rengöringsmedel, målarfärg, ytbeläggningar, tryckfärger och läkemedel. I de nämnda produkterna har mikroplast tillsatts avsiktligt. Mängden mikroplaster i miljön påverkas dock mest av partiklar som lossar från större plastprodukter när de nöts eller åldras. Betydande mikroplastkällor är exempelvis däckslitage i vägtrafiken, konstgräsplaner utomhus och tvätt av textilier.

Undersökningar om mängden mikroplaster i den finska miljön har främst gjorts i öppna havsområden och kustvatten i Östersjön och angående några få grupper av organismer. Inom Finlands havsområde påträffas vanligen mindre än tio mikroplastpartiklar per kubikmeter vatten. Mindre än två procent av strömningen fångad i öppet hav har innehållit mikroplaster. Hittills finns det få forskningsdata om mikroplastens inverkan.

Utskottet anser det vara viktigt att öka forskningen och uppföljningen av mikroplastkällor och hur plasten sprids samt om konsekvenserna för miljön och människors hälsa. Utskottet betonar också avloppsvattenreningens roll när det gäller att minska utsläppen av mikroplaster i vattendrag. Metoderna för provtagning och analys av mikroplaster bör utvecklas, harmoniseras och standardiseras så att resultaten från olika undersökningar kan jämföras. Det är likaså viktigt att få forskningsbaserad information om effekterna av små plastpartiklar i nanostorlek.

Utskottet konstaterar att världen blir allt mer medveten om de risker för miljö- och hälsoskador som användningen av mikroplaster medför, och att skadorna har börjat förebyggas genom lagstiftning och även genom frivilliga åtgärder. Den europeiska kosmetikaindustrin har frivilligt av-

Betänkande MiUB 2/2020 rd

stått nästan helt från att använda rengörande och skrubbande mikroplastpärlor i produkter som sköljs av. Det finns också anledning att undersöka konsekvenserna av användningen av många hobbymaterial avsedda bland annat för barn, till exempel glitter och plastlim som innehåller glitter, eftersom materialen kan hamna i munnen och spridas i naturen.

Bestämmelser om kosmetiska produkter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1223/2009, som syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa. Miljöproblemen i samband med kosmetika beaktas genom tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG. Dessutom gäller i Finland den nationella lagen om kosmetiska produkter (492/2013), som innehåller bestämmelser för genomförande av EU:s kosmetikaförordning.

EU-kommissionen har i samband med det s.k. paketet för cirkulär ekonomi utfärdat en plaststrategi som syftar till att styra användningen, förbrukningen och återvinningen av plast i riktning mot användning av hållbarare material. I anslutning till detta har Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa) på kommissionens begäran med stöd av Reach-förordningen börjat bereda en begränsning av avsiktligt tillsatta mikroplaster. Utöver kosmetika föreslås begränsningarna också omfatta tvätt- och rengöringsmedel, gödselmedel, växtskyddsmedel och biocider. Genom Reach-förordningen kan man också reglera riskhanteringsåtgärder som inte tas upp i speciallagstiftning. Det förslag till begränsning som är under beredning avser ett förbud mot utsläppande på marknaden av produkter där mängden mikroplast som ämne eller blandning överstiger 0,01 viktprocent. Dessutom föreslås en enhetlig definition för mikroplaster och mikropärlor, vilket saknas för närvarande.

För olika sektorer föreslås övergångsperioder av olika längd, så att aktörerna hinner anpassa sin verksamhet till exempel genom att utveckla sammansättningar och beståndsdelar som ersätter mikroplast. Övergångsperioderna är enligt förslaget fyra år för kosmetiska produkter som sköljs av samt sex år för kosmetika som lämnas kvar på hud och i hår. Enligt förslaget ska det inte föreskrivas någon övergångsperiod för mikropärlor som tillsatts i kosmetiska produkter för att ha skrubbande, slipande eller rengörande effekt, eftersom kosmetikaindustrin har för avsikt att frivilligt avstå från användningen av mikropärlor innan begränsningarna träder i kraft.

Begränsningsförslaget publicerades den 30 januari 2019 och det offentliga samrådet avslutades den 20 september 2019. Förslaget till begränsning kommer att granskas av Echas vetenskapliga kommittéer (riskbedömningskommittén och kommittén för samhällsekonomisk analys), som kommer att ta hänsyn till ställningstagandena från det offentliga samrådet och avge egna yttranden. Utlåtandena lämnas till kommissionen, som med stöd av Reach-förordningen utarbetar ett förslag till ändring av bestämmelserna om begränsning. Det slutliga beslutet kommer att fattas inom ramen för ett kommittéförfarande där medlemsstaterna och Europaparlamentet deltar. Begränsningen uppskattas träda i kraft år 2021.

Betänkande MiUB 2/2020 rd

I Echas förslag ingår också anvisningar om förpackningsmärkning för produkter som innehåller mikroplaster samt ett förslag till rapportering av spridning av mikroplaster till naturen. Det föreslås att begränsningen ska utvärderas efter cirka fem år.

Utöver EU-lagstiftningsprojektet pågår det i Finland olika projekt för att förebygga miljöskador och sanitära olägenheter som förorsakas av mikroplaster och plaster överlag. Här kan nämnas exempelvis Finlands nationella program, en färdplan för plast, med åtgärdsförslag för att lösa utmaningarna i fråga om plaster och för att förebygga skador orsakade av plaster. Genomförandet av färdplanen inleddes i slutet av 2018 och fortsätter i samarbete mellan miljöministeriet och olika aktörer.

Utskottet betraktar det aktuella medborgarinitiativet som en värdefullt inlägg i den samhälleliga debatten om mikroplaster och de risker som dessa medför. Utskottet anser att den EU-lagstiftning som är under beredning i syfte att åtgärda de skadliga effekterna av mikroplaster är en tillräcklig lagstiftningsåtgärd tills vidare. Det bör också beaktas att när en EU-omfattande begränsning träder i kraft kan det bli omöjligt att tillämpa en strängare nationell reglering. Också industrins och andra aktörers frivilliga åtgärder för att förebygga skadliga effekter av mikroplaster är av stor vikt. Dessutom är det angeläget att följa och utveckla filtreringen av mikroplaster i behandlingen av dagvatten och avloppsvatten. Utskottet ser det som viktigt att utifrån evidensbaserad information följa hur mikroplasten påverkar miljön och hälsan och bedöma hur effektiv och fungerande den relevanta lagstiftningen är.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottets förslag till beslut:

Riksdagen förkastar förslaget i medborgarinitiativ MI 3/2019 rd.

Helsingfors 13.2.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Hannu Hoskonen cent
vice ordförande Tiina Elo gröna
medlem Petri Honkonen cent (delvis)
medlem Inka Hopsu gröna (delvis)
medlem Petri Huru saf
medlem Mai Kivelä vänst
medlem Johan Kvarnström sd
medlem Sheikki Laakso saf
medlem Sari Multala saml
medlem Mikko Ollikainen sv

Betänkande MiUB 2/2020 rd

medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Hussein al-Taeed sd
medlem Mari-Leena Talvitie saml
medlem Ari Torniainen cent
ersättare Matias Marttinen saml
ersättare Pirkka-Pekka Petelius gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.